

შრომის საერთაშორისო ბიურო. ქვეყანა

შრომის უსაფრთხოების
მართვის სისტემების
მეთოდური მითითება
ILO - OSH 2001

ეროვნული საინფორმაციო ცენტრი უსაფრთხოების
ტექნიკასა და შრომის დაცვაში

თბილისი 2003

შრომის სანაღობრო სისტემის ბიურო. ქვეყნა

შრომის უსაფრთხოების
მართვის სისტემების
მეთოდური მიმოიხილა
ILO - OSH 2001

ეროვნული სანაღობრო ცენტრი უსაფრთხოების
ტექნიკასა და შრომის დაცვაში

ამ დოკუმენტის ორიგინალი გამოცემულია ქენევაში, შრომის საერთაშორისო ბიუროს მიერ დასახელებით **Guidelines on occupational safety and health management systems.**

საავტორო უფლება © 2001 შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია.

ქართული თარგმანის საავტორო უფლება © 2003 საქართველოს ეროვნული საინფორმაციო ცენტრი უსაფრთხოების ტექნიკასა და შრომის დაცვაში. გადათარგმნილი და გამოცემულია უფლების მიღების შემდეგ.

შსო პუბლიკაციებში გამოყენებული დასახელებები, რომლებიც შეესაბამებიან გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გამოცდილებას, აგრეთვე აქ წარმოდგენილი მასალები არ უნდა იქნას განხილული, როგორც შრომის საერთაშორისო ბიუროს მოსაზრებები ნებისმიერი ქვეყნის, ცალკეული რეგიონის ან ტერიტორიის, მათი ხელისუფლების ან მათი დადგენილი საზღვრების სამართლებრივ სტატუსზე. სამეცნიერო კვლევებში ან სხვა მასალებში გამოთქმულ მოსაზრებებზე პასუხისმგებლობა მთლიანად ეკისრებათ მათ ავტორებს და ისინი არ უნდა იქნეს განხილული, როგორც შრომის საერთაშორისო ბიუროს მოსაზრებები. ფირმების დასახელების, კომერციული პროდუქციის ან პროცესების მოხსენიება არ ნიშნავს შრომის საერთაშორისო ბიუროს მხრიდან მათ მხარდაჭერას, ისევე როგორც მათი არ მოხსენიება – დაწინაურებას.

შინაარსი

შესავალი -----	3
1. მიზნები -----	4
2. უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის მართვის სისტემების ეროვნული სტრუქტურა -----	4
2.1. ეროვნული პოლიტიკა -----	4
2.2. ეროვნული სახელმძღვანელო -----	6
2.3. პრაქტიკული სახელმძღვანელოები -----	6
3. ორგანიზაციაში უსაფრთხოების და შრომის დაცვის მართვის სისტემა -----	7
პოლიტიკა	
3.1. პოლიტიკა უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვაში -----	8
3.2. მუშაკების მონაწილეობა -----	9
ორგანიზაცია	
3.3. მოვალეობა და პასუხისმგებლობა -----	9
3.4. კვალიფიკაცია და სწავლება -----	10
3.5. უსაფრთხოების და შრომის დაცვის მართვის სისტემის დოკუმენტაცია -----	11
3.6. კავშირი -----	12
დაგეგმვა და დანერგვა	
3.7. საწყისი კვლევა -----	13
3.8. სისტემის დაგეგმვა, დამუშავება და დანერგვა -----	13
3.9. მიზნები უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვაში -----	14
3.10. საშიში საწარმოო ფაქტორების თავიდან აცილება -----	15
შეფასება	
3.11. საქმიანობის შედეგების მონიტორინგი და გაზომვა -----	18
3.12. საწარმოო ტრავმების, შეუძლოდ ყოფნის, დაავადებების და ინციდენტების და უშუალო საქმიანობის შედეგებზე მათი გავლენის გამოკვლევა -----	20
3.13. აუდიტი -----	20
3.14. მართვის ეფექტურობის კვლევა -----	22
სრულყოფის ღონისძიებები	
3.15. პროფილაქტიკური და გამასწორებელი საქმიანობა -----	23
3.16. მუდმივი სრულყოფა -----	25
ტერმინთა განმარტებები -----	25
ბიბლიოგრაფია -----	28

შესავალი

უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის (უშმდ) მართვის სისტემების დანერგვის დადებითი ზეგავლენა ორგანიზაციებზე, რაც გამოიხატება როგორც საშიში და მავნე საწარმოო ფაქტორების და რისკების ზემოქმედების შემცირებაში, ასევე მწარმოებლურობის გაზრდაში, ამჟამად აღიარებულია მთავრობების, სამუშაოს მიმცემთა და მუშაკების მიერ.

უსაფრთხოების და შრომის დაცვის მართვის სისტემების სახელმძღვანელო დამუშავებულია შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის (შსო) მიერ საყოველთაოდ აღიარებული საერთაშორისო პრინციპების შესაბამისად, რომლებიც განსაზღვრულია შსო-ში შემავალი სოციალურ-შრომითი ურთიერთობების სამი მხარის წარმომადგენლების მიერ. ეს სამმხრივი მიდგომა უზრუნველყოფს ძალას, მოქნილობას და სათანადო საფუძველს ორგანიზაციაში უსაფრთხოების სტაბილური კულტურის განვითარებისათვის. ამრიგად, შსო-მ დაამუშავა უშმდ-ის მართვის სისტემების სახელმძღვანელო, რომელიც ატარებს ნებაყოფლობით ხასიათს და ასახავს მუშაკების უსაფრთხოების და ჯანმრთელობის დაცვისთვის შსო-ის მნიშვნელობას და მის მიერ გამოყენებულ საშუალებებს.

ამ სახელმძღვანელოში მოცემული პრაქტიკული რეკომენდაციები შეუძლია გამოიყენოს ყველამ, ვინც პასუხისმგებელია უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის მართვაზე. იურიდიულად რეკომენდაციების შესრულება არაა აუცილებელი და არ ითვალისწინებს ეროვნული კანონმდებლობის, მოქმედი წესების ან დამტკიცებული სტანდარტების შეცვლას. მათი გამოყენება არ მოითხოვს სერტიფიკაციას.

სამუშაოს მიმცემი პასუხისმგებელი და მოვალეა უზრუნველყოს უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვა. უშმდ-ის მართვის სისტემების დანერგვა სწორი მიდგომაა ამ მოვალეობის განსახორციელებლად. შსო-მ დაამუშავა ეს სახელმძღვანელო ორგანიზაციებისა და კომპეტენტური დაწესებულებებისათვის როგორც პრაქტიკული ინსტრუმენტი უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის საკმიანობაში მუდმივი სრულყოფის განხორციელებისა.

1. მიზნები

1.1. ამ სახელმძღვანელომ ხელი უნდა შეუწეოს საშიშ საწარმოო ფაქტორებისგან მუშაკების დაცვას და საწარმოო ტრავმების, შეუძლოდ ყოფნის, დაავადებების, ინციდენტების და სასიკვდილო შემთხვევების თავიდან აცილებას.

1.2. ქვეყნის დონეზე სახელმძღვანელო უნდა იყოს:

ა) გამოყენებული ეროვნული კანონმდებლობისა და მოქმედი წესების დახმარებით უშუალოდ მართვის სისტემების ეროვნული სტრუქტურის შესაქმნელად;

ბ) საფუძველი ნებაყოფლობითი ღონისძიებების განსახორციელებლად, რომლებიც მიმართულია მოქმედი წესების და სტანდარტების გაძლიერებისაკენ, რაც უშუალოდ საქმიანობის მუდმივ სრულყოფას იწვევს; და

გ) საფუძველი უშუალოდ მართვის სისტემების ეროვნული და გამოყენებითი სახელმძღვანელოების სრულყოფისთვის ორგანიზაციების სიდიდისა და საქმიანობის ხასიათის შესაბამისად მათი რეალური მოთხოვნილებების ჯეროვანი დაკმაყოფილების მიზნით.

1.3. ორგანიზაციის დონეზე სახელმძღვანელომ უნდა:

ა) უზრუნველყოს ორგანიზაციაში უშუალოდ მართვის სისტემების ელემენტების ინტეგრირება, როგორც პოლიტიკური და მმართველობითი ღონისძიებების შემადგენელი ნაწილი;

ბ) განახორციელოს ორგანიზაციის ყველა წევრის, კერძოდ, სამუშაოს მიმცემის, მესაკუთრის, მმართველობის პერსონალის, მუშაკებისა და მათი წარმომადგენლების სურვილი უშუალოდ საქმიანობის მუდმივი სრულყოფის მიზნით უშუალოდ მართვის სათანადო პრინციპებისა და მეთოდების გამოყენებისათვის.

2. უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის მართვის სისტემების ეროვნული სტრუქტურა

2.1. ეროვნული პოლიტიკა

2.1.1. დადგენილი წესით უნდა განისაზღვროს კომპეტენტური დაწესებულება ან დაწესებულებები შეთანხმებული ეროვნული პოლიტიკის ჩამოყალიბების, განხორციელების და პერიოდული შემოწმებისთვის, რომელიც მიმართული უნდა იყოს ორგანიზაციებში უშუალოდ მართვის სისტემების შექმნისა და განვითარებისთვის დახმარებისაკენ. ეს უნდა გაკეთდეს დადგენილი წესით სამუშაოს მიმცემ ყველაზე

უფრო წარმომადგენლობით ორგანიზაციებსა და მუშაკებთან და სხვა ორგანოებთან შეთანხმებით.

2.1.2. უშუალოდ მართვის სისტემების დარგში ეროვნულმა პოლიტიკამ უნდა განსაზღვროს ზოგადი პრინციპები და პროცედურები:

ა) ორგანიზაციის მართვის საერთო სისტემაში უშუალოდ მართვის სისტემების დანერგვასა და ინტეგრაციაში ხელის შეწყობა;

ბ) ეროვნულ და ორგანიზაციის დონეზე ნებაყოფლობითი ღონისძიებების გაადვილება და სრულყოფა უშუალოდ საქმიანობის სისტემატური დადგენის, დაგეგმვის, დანერგვისა და სრულყოფისათვის;

გ) ორგანიზაციაში მუშაკებისა და მათი წარმომადგენლებისთვის ხელის შეწყობა მონაწილეობის მისაღებად;

დ) მუდმივი გაუმჯობესებების დანერგვა ზედმეტი ბიუროკრატიზმის, ადმინისტრირებისა და დანახარჯების გარეშე;

ე) ორგანიზაციის დონეზე უშუალოდ მართვის სისტემებისათვის დამატებითი და ხელისშემწყობი ღონისძიებების განსახორციელებლად და ამ ღონისძიებების უშუალოდ მართვის სტაბილურ სტრუქტურაში მოსაქცევად შრომის ინსპექციის, უსაფრთხოების და შრომის დაცვის სამსახურისა და სხვა სამსახურებისთვის დახმარების აღმოჩენა;

ვ) ეროვნული პოლიტიკის და სტრუქტურის ეფექტურობის პერიოდული შეფასება;

ზ) უშუალოდ მართვის სისტემების ეფექტურობის შეფასება და პუბლიკაცია; და

თ) მენარდების და მათი მუშაკების უსაფრთხოების და შრომის დაცვის მოთხოვნების იმავე დონეზე უზრუნველყოფა, რა დონეზეცაა უზრუნველყოფილი ორგანიზაციის, მათ შორის დროებით დაქირავებული მუშაკების მოთხოვნები.

2.1.3. ეროვნული პოლიტიკის შეთანხმებულობის და მის გამოსაყენებლად ღონისძიებების უზრუნველყოფის მიზნით კომპეტენტურმა დაწესებულებამ უნდა დაადგინოს უშუალოდ მართვის სისტემების ეროვნული სტრუქტურა, რათა:

ა) განსაზღვროს და დააწესოს იმ დაწესებულებების კონკრეტული ფუნქციები და მოვალეობები, რომლებიც პასუხისმგებლები არიან ეროვნული პოლიტიკის დანერგვაზე და გაატაროს შესაბამისი ღონისძიებები, მათ შორის აუცილებელი კოორდინაციის უზრუნველსაყოფად;

ბ) გამოაქვეყნოს და პერიოდულად გადახედოს ეროვნულ სახელმძღვანელოს ორგანიზაციაში უშუალოდ მართვის სისტემების ნებაყოფლობითი გამოყენებისა და სისტემატური განხორციელებისათვის;

გ) სათანადო წესით განსაზღვროს კრიტერიუმები იმ დაწესებულებების და მათი მოვალეობის დასადგენად, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან უშუალოდ მართვის სისტემების დამუშავებასა და პრაქტიკული სახელმძღვანელოების დანერგვაზე;

დ) უზრუნველყოს ამ სახელმძღვანელოს ხელმისაწვდომობა სამუშაოს მიმცემების, მუშაკებისა და მათი წარმომადგენლებისათვის ეროვნული პოლიტიკის უპირატესობებით სარგებლობის მიზნით.

2.1.4. კომპეტენტურმა დაწესებულებამ უნდა განახორციელოს ღონისძიებები და უზრუნველყოს შრომის ინსპექციების, უშუალოდ სამსახურების და უშუალოდ დარგში მომუშავე სხვა სახელმწიფო ან კერძო სამსახურების, სააგენტოების და დაწესებულებების ტექნიკურად გამართული ხელმძღვანელობა, რათა დახმარება აღმოუჩინონ ორგანიზაციებს უშუალოდ მართვის სისტემების გამოყენებაში.

2.2. ეროვნული სახელმძღვანელო

2.2.1. მე-3 თავში აღნიშნული მოდელის საფუძველზე ეროვნული პირობების და პრაქტიკის გათვალისწინებით უნდა დამუშავდეს უშუალოდ მართვის სისტემების ნებაყოფლობითი გამოყენების და სისტემატური განხორციელების ეროვნული სახელმძღვანელო.

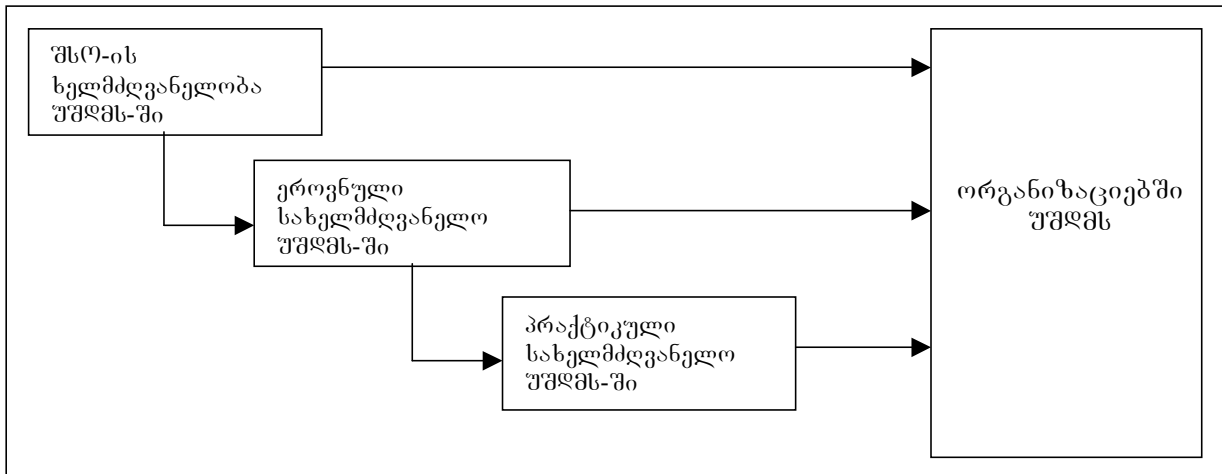
2.2.2. შს(ო) მიერ დამუშავებული სახელმძღვანელო, ეროვნული და პრაქტიკული სახელმძღვანელოები უნდა იქნენ შეთანხმებული ერთმანეთთან ორგანიზაციაში უშუალო ან პრაქტიკული დანერგვისათვის.

2.3. პრაქტიკული სახელმძღვანელოები

2.3.1. პრაქტიკული სახელმძღვანელოები, ასახავენ რა შს(ო)-ის მიერ დამუშავებული სახელმძღვანელოების საერთო მიზნებს, უნდა შეიცავდნენ ეროვნული სახელმძღვანელოების ზოგად ელემენტებს და ასახავენ ორგანიზაციის ან ორგანიზაციათა ჯგუფის სპეციფიკურ პირობებს და საჭიროებებს და ითვალისწინებდნენ:

- ა) მათ სიდიდესა (დიდი, საშუალო, მცირე) და ინფრასტრუქტურას; და
- ბ) საშიში საწარმოო ფაქტორების ტიპებს და რისკის დონეს.

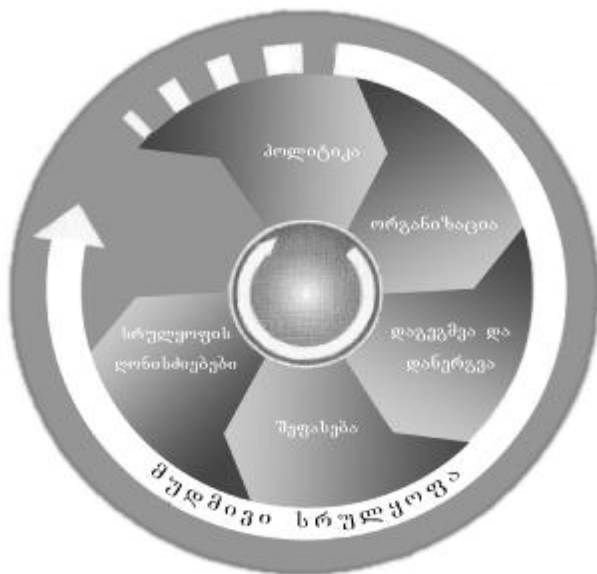
2.3.2. კავშირი უშმ მართვის სისტემების (უშმს) ეროვნულ სტრუქტურასა და მათ ძირითად ელემენტებს შორის მოცემულია ნახ. 1-ზე.

ნახ.1. უშმ მართვის სისტემების ეროვნული სტრუქტურის ელემენტები

3. ორგანიზაციაში უსაფრთხოების და შრომის დაცვის მართვის სისტემა

უსაფრთხოების და შრომის დაცვის უზრუნველყოფა უშმ მოთხოვნების დაცვის ჩათვლით, ეროვნული კანონებისა და წესებისგან გამომდინარე, სამუშაოს მიმცემის მოვალეობაა და ის მასზე პასუხისმგებელია. სამუშაოს მიმცემი სათავეში უნდა ჩაუდგეს ამ სამუშაოს, მუდმივი ყურადღება უნდა დაუთმოს ორგანიზაციაში უშმ საქმიანობას და განახორციელოს შესაბამისი ღონისძიებები უშმ მართვის სისტემების შესაქმნელად. სისტემის ძირითადი ელემენტებია პოლიტიკა, ორგანიზაცია, დაგეგმვა და დანერგვა, შეფასება და სრულყოფის ღონისძიებები (ნახ.2).

ნახ.2. უშმ მართვის სისტემის მთავარი ელემენტები

პოლიტიკა

3.1. პოლიტიკა უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვაში

3.1.1. სამუშაოს მიმცემმა მუშაკებთან და მათ წარმომადგენლებთან კონსულტაციების საფუძველზე წერილობითი ფორმით უნდა ჩამოაყალიბოს პოლიტიკა უშუალოდ დარგში, რომელიც უნდა:

ა) პასუხობდეს ორგანიზაციის სპეციფიკას და შეესაბამებოდეს მის სიდიდეს და საქმიანობის ბუნებას;

ბ) იყოს მოკლე, გასაგებად დაწერილი, დათარიღებული და ძალაში შევიდეს სამუშაოს მიმცემის ხელმოწერით ან სამუშაოს მიმცემის ან ორგანიზაციაში თანამდებობით უფროსი პასუხისმგებელი პირის მინდობილობით;

გ) გავრცელდეს და იყოს ადვილად მისაწვდომი ყველა პირისათვის მათ სამუშაო ადგილზე;

დ) იქნეს გადასინჯული შემდგომი გამოყენებისას; და

ე) იყოს მისაწვდომი გარეშე დაინტერესებული მხარეებისათვის დადგენილი წესით.

3.1.2. პოლიტიკა უშუალოდ დარგში უნდა მოიცავდეს, მინიმუმ, შემდეგ საკვანძო პრინციპებს და მიზნებს, რომელთა განხორციელებას ორგანიზაცია იღებს თავის თავზე:

ა) ორგანიზაციის ყველა წევრის უსაფრთხოების და ჯანმრთელობის დაცვა საწარმოო ტრავმების, შეუძლოდ ყოფნის, დაავადებების და ინციდენტების თავიდან აცილების გზით;

ბ) უშუალოდ შესაბამისი ეროვნული კანონების და წესების, ნებაყოფლობითი პროგრამების, უშუალოდ კოლექტიური ხელშეკრულებების და სხვა მოთხოვნების დაცვა, რასაც ორგანიზაცია იღებს თავის თავზე;

გ) მუშებისა და მათი წარმომადგენლებისათვის კონსულტაციების ჩატარების უზრუნველყოფა და უშუალოდ მართვის სისტემის ყველა ელემენტში მათი აქტიური მონაწილეობის მხარდაჭერა; და

დ) უშუალოდ მართვის სისტემის ფუნქციონირების მუდმივი სრულყოფა.

3.1.3. უშუალოდ მართვის სისტემა უნდა იყოს ორგანიზაციაში მართვის სხვა სისტემებთან შეთავსებადი ან ინტეგრირებული.

3.2. მუშაკების მონაწილეობა

3.2.1. მუშაკების მონაწილეობა უშუალოდ მართვის სისტემის ძირითადი ელემენტია ორგანიზაციაში.

3.2.2. სამუშაოს მიმცემმა უნდა უზრუნველყოს, რათა მუშაკებმა და უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვაში მათმა წარმომადგენლებმა მიიღონ კონსულტაციები, ინფორმაცია და აიმაღლონ კვალიფიკაცია მათ სამუშაოსთან დაკავშირებულ უშუალოდ ყველა ასპექტში, საავარიო ღონისძიებების ჩათვლით.

3.2.3. სამუშაოს მიმცემმა მუშაკებისა და უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვაში მათი წარმომადგენლებისათვის უნდა გაატაროს ღონისძიებები, რათა მათ ჰქონდეთ დრო და რესურსები უშუალოდ მართვის სისტემის ორგანიზაციის, დაგეგმვის და დანერგვის, შეფასების და სრულყოფის ღონისძიებების პროცესებში აქტიური მონაწილეობისათვის.

3.2.4. სამუშაოს მიმცემმა ეროვნული კანონებისა და პრაქტიკის შესაბამისად დადგენილი წესით უნდა უზრუნველყოს უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვაში კომისიის შექმნა და მისი ეფექტური ფუნქციონირება და უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვაში მუშაკების წარმომადგენლების აღიარება.

ორგანიზაცია

3.3. მოვალეობა და პასუხისმგებლობა

3.3.1. სამუშაოს მიმცემი სრული პასუხისმგებელი უნდა იყოს მუშაკების უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვაზე და უხელმძღვანელოს ორგანიზაციაში უშუალოდ საქმიანობას.

3.3.2. სამუშაოს მიმცემმა და უმაღლესი რგოლის ხელმძღვანელმა კადრებმა უნდა გაანაწილონ მოვალეობები, პასუხისმგებლობა და უფლებამოსილება უშუალოდ მართვის სისტემის განვითარების, დანერგვის და ფუნქციონირებისა და უშუალოდ შესაბამისი მიზნების მიღწევისათვის. უნდა შეიქმნას სტრუქტურები და პროცესები, რომლებიც:

ა) განსაზღვრავენ და ორგანიზაციის წევრებამდე დაიყვანენ იმ პირების მოვალეობებს, პასუხისმგებლობას და უფლებამოსილებას, რომლებიც ადგენენ, აფასებენ ან აკონტროლებენ საშიშ საწარმოო ფაქტორებსა და რისკებს;

ბ) მუშაკების უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველსაყოფად, განახორციელებენ ეფექტურ ოპერატიულ ზედამხედველობას;

გ) ორგანიზაციაში უშუალოდ მართვის სისტემის ელემენტების დანერგვის მიზნით ხელს შეუწყობენ ორგანიზაციის წევრებს შორის, მუშაკებისა და მათი წარმომადგენლების ჩათვლით, თანამშრომლობას და კავშირს;

დ) განახორციელებენ სათანადო ეროვნულ სახელმძღვანელოებში, პრაქტიკულ სახელმძღვანელოებში, ან ნებაყოფლობით პროგრამებში ასახულ უშუალოდ მართვის სისტემების პრინციპებს, რომელთა შესრულებას ორგანიზაცია უერთდება;

ე) შექმნიან და განახორციელებენ ცხად პოლიტიკას და მიზნებს უშუალოდ დარგში;

ვ) გაატარებენ ეფექტურ ღონისძიებებს საშიში საწარმოო ფაქტორების და რისკების დადგენის, აღმოფხვრის ან კონტროლისათვის და ხელს უწყობენ სამუშაოზე ჯანმრთელობის დაცვას;

ზ) შექმნიან პროფილაქტიკურ და ჯანმრთელობის პროპაგანდის პროგრამებს;

თ) უზრუნველყოფენ ეფექტურ ღონისძიებებს მუშაკების და მათი წარმომადგენლების სრული მონაწილეობისათვის უშუალოდ დარგში პოლიტიკის განსახორციელებლად;

ი) გაითვალისწინებენ შესაბამის რესურსებს იმის უზრუნველსაყოფად, რომ უშუალოდ პასუხისმგებელმა პირებმა, მათ შორის უსაფრთხოების და შრომის დაცვის კომისიამ, შეძლონ სწორად შეასრულონ თავიანთი ფუნქციები;

კ) უზრუნველყოფენ ეფექტურ ღონისძიებებს მუშაკების და მათი წარმომადგენლების სრული მონაწილეობისათვის უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის კომისიებში იქ, სადაც ისინი არსებობენ.

3.3.3. იქ, სადაც ეს აუცილებელია, უმაღლესი მართვის რგოლის დონეზე უნდა დაინიშნოს პირი ან პირები, რომელთაც აქვთ მოვალეობა, პასუხისმგებლობა და უფლებამოსილება:

ა) უშუალოდ მართვის სისტემის სრულყოფის, დანერგვის, პერიოდულად გადასინჯვის და შეფასების;

ბ) უშუალოდ მართვის სისტემების ფუნქციონირების შესახებ უმაღლესი ხელმძღვანელობისათვის ანგარიშების პერიოდულად გადაცემის; და

გ) ორგანიზაციის ყველა წევრის მონაწილეობისათვის ხელისშეწყობის.

3.4. კვალიფიკაცია¹ და სწავლება

3.4.1. სამუშაოს მიმცემის მიერ უნდა განისაზღვროს უშუალოდ აუცილებელი საკვალიფიკაციო მოთხოვნები; გათვალისწინებულ და განხორციელებულ უნდა

¹ უშუალოდ დარგში კომპეტენცია მოიცავს განათლებას, მუშაობის გამოცდილებას და კვალიფიკაციის ამტკიცებას, ან მათ შეთავსებას.

იქნეს ღონისძიებები, რომლებიც უზრუნველყოფენ, რომ მოვალეობების და უფლებამოსილების შესრულებისას ყველა პირს ჰქონდეს კვალიფიკაცია უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვის ასპექტების განსახორციელებლად.

3.4.2. სამუშაოს მიმცემს უნდა ჰქონდეს უშუალო საკმარისი კვალიფიკაცია იმისათვის, რათა განსაზღვროს და აღმოფხვრას ან გააკონტროლოს საწარმოო საშიში ფაქტორები და რისკები და გამოიყენოს უშუალო მართვის სისტემა.

3.4.3. სწავლების პროგრამები, 3.4.1. პუნქტის ღონისძიებების ჩარჩოებში, უნდა:

- ა) მოიცავდეს ორგანიზაციის ყველა წევრს დადგენილი წესით;
- ბ) ჩატარდეს კომპეტენტური პირების მიერ;
- გ) ითვალისწინებდეს ეფექტურ და დროულ პირველად და შესაბამისი პერიოდულობით განმეორებით სწავლებას;

დ) შეიცავდეს მსმენელების მიერ სწავლების დროს მიღებული ცოდნის სისრულის და სიმყარის შეფასებას;

ე) პერიოდულად განახლდეს. განახლება უნდა გავრცელდეს უსაფრთხოების და შრომის დაცვის კომისიაზე იქ, სადაც ეს კომისია არსებობს და სწავლების პროგრამებზე, რომლებიც აუცილებლობის შემთხვევაში იცვლება მათი მიმდინარე მოთხოვნებთან შესაბამისობის და ეფექტურობის უზრუნველყოფის მიზნით; და

ვ) დამოწმდეს სათანადო წესით და ორგანიზაციის სიდიდის და საქმიანობის სახეობის შესაბამისად.

3.4.4. სწავლება ყველა მსმენელმა უნდა გაიაროს უფასოდ და რამდენადაც ეს შესაძლებელია, სამუშაო საათებში.

3.5. უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის მართვის

სისტემის დოკუმენტაცია

3.5.1. უშუალო მართვის სისტემის დოკუმენტაცია უნდა შეიქმნას და წარმოებდეს ორგანიზაციის სიდიდისა და საქმიანობის სახეობის შესაბამისად. ის შეიძლება მოიცავდეს:

- ა) უშუალო პოლიტიკას და ორგანიზაციის მიზნებს;
- ბ) უშუალო მართვის საკანძო მმართველობითი როლების და უშუალო მართვის სისტემის განხორციელებისას მოვალეობების განაწილებას;

გ) ორგანიზაციის საქმიანობიდან გამომდინარე, უშუალო ყველაზე უფრო მნიშვნელოვან საშიშ საწარმოო ფაქტორებს და რისკებს და ღონისძიებებს მათი თავიდან აცილებისა და კონტროლისათვის; და

დ) უშუალო მართვის სისტემის სტრუქტურაში გამოყენებულ ღონისძიებებს, პროცედურებს, ინსტრუქციებს და სხვა შიგნით დოკუმენტებს.

3.5.2. უშშ მართვის სისტემის დოკუმენტაცია:

ა) უნდა იყოს გასაგებად დაწერილი და წარმოდგენილი ისეთნაირად, რომ გასაგები იყოს მათთვის, ვინც იძულებულია ისარგებლოს ამ დოკუმენტაციით;

ბ) პერიოდულად უნდა გადაიხედოს, აუცილებლობის შემთხვევაში განახლდეს, დაყვანილ უნდა იქნეს ორგანიზაციის ყველა სათანადო წევრამდე და იყოს ადვილად გასაგები მათთვის.

3.5.3. უშშ მონაცემთა კრებულის შექმნა, წარმოება და მხარის დაჭერა უნდა მოხდეს ადგილზე და ორგანიზაციის საჭიროების შესაბამისად. ეს მონაცემები უნდა იყოს ადვილი გამოსაველენი და დასაფიქსირებელი და მათი შენახვის ვადა უნდა იყოს განსაზღვრული.

3.5.4. მუშაკებს უნდა ჰქონდეთ საწარმოო გარემოსა და ჯანმრთელობასთან დაკავშირებულ მონაცემებთან კონფიდენციალურობის მოთხოვნების გათვალისწინებით დაშვების უფლება.

3.5.5. უშშ მონაცემთა კრებული შეიძლება მოიცავდეს:

ა) უშშ მართვის სისტემების განხორციელებიდან გამომდინარე მონაცემებს;

ბ) საწარმოო ტრავმებზე, შეუძლოდ ყოფნასა, დაავადებებსა და ინციდენტებზე მონაცემებს;

გ) უშშ დაკავშირებულ ეროვნული კანონებისა და წესებიდან გამომდინარე მონაცემებს;

დ) მუშაკებზე, საშიში საწარმოო ფაქტორების ზემოქმედების, აგრეთვე საწარმოო გარემოსა და მუშაკების ჯანმრთელობაზე დაკვირვების მონაცემებს;

ე) როგორც აქტიური, ისე რეაქტიული მონიტორინგის შედეგებს.

3.6. კავშირი

3.6.1. გათვალისწინებულ და განხორციელებულ უნდა იქნეს ღონისძიებები და პროცედურები:

ა) უშშ დაკავშირებული გარე და შიგა შეტყობინებების მიღების, დოკუმენტირებისა და სათანადო პასუხის გასაცემად;

ბ) უშშ ინფორმაციის შიგა გაცვლის უზრუნველსაყოფად ორგანიზაციის კონკრეტულ დონეებსა და ფუნქციებს შორის;

გ) იმის უზრუნველსაყოფად, რომ მუშაკების და მათი წარმომადგენლების უშშ დაკავშირებული შეკითხვები, იდეები და წინადადებები იქნეს მიღებული, განხილული და მათზე გაიცეს პასუხი.

დაგეგმვა და დანერგვა

3.7. საწყისი კვლევა

3.7.1. ორგანიზაციაში არსებული უშუალოდ მართვის სისტემა და შესაბამისი დონისძიებები შეფასებული უნდა იქნეს სათანადო წესით, საწყისი კვლევის საფუძველზე. იქ, სადაც არ არსებობს უშუალოდ მართვის სისტემა ან ორგანიზაცია შექმნილია ხელახლა, საწყისი კვლევა საფუძველი უნდა იყოს უშუალოდ მართვის სისტემის შექმნისა.

3.7.2. საწყისი კვლევა უნდა ჩატარდეს სათანადო წესით, კომპეტენტური პირების მიერ, მუშაკებთან და/ან მათ წარმომადგენლებთან შეთანხმებით. მან უნდა:

ა) განსაზღვროს მოქმედი ეროვნული კანონების და წესების, ეროვნული სახელმძღვანელოების, პრაქტიკული სახელმძღვანელოების, ნებაყოფლობითი პროგრამების და სხვა მოთხოვნების იდენტიფიკაცია, რომელთა დაცვას ორგანიზაცია იღებს თავის თავზე;

ბ) განსაზღვროს, გაითვალისწინოს და შეაფასოს უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვისთვის საშიში საწარმოო ფაქტორები და რისკები, რომლებიც გამომდინარეობენ არსებული ან შეთავაზებული საწარმოო გარემოდან და შრომის ორგანიზაციიდან;

გ) განსაზღვროს, საკმარისია თუ არა კონტროლის დაგეგმილი ან მოქმედი დონისძიებები საშიში საწარმოო ფაქტორების და რისკების აღმოფხვრისათვის;

დ) გაანალიზოს მუშაკების ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე დაკვირვების მონაცემები.

3.7.3. საწყისი კვლევის შედეგი უნდა:

ა) აისახოს დოკუმენტებში;

ბ) გახდეს საფუძველი უშუალოდ მართვის სისტემის დანერგვაზე გადაწყვეტილების მიღებისა;

გ) იძლეოდეს შესაძლებლობას განისაზღვროს საბაზო დონე, რომელთან შედარებითაც გაიზომება ორგანიზაციაში უშუალოდ მართვის სისტემის თანამიმდევრული დანერგვა.

3.8. სისტემის დაგეგმვა, დამუშავება და დანერგვა

3.8.1. დაგეგმვის მიზანი უნდა იყოს უშუალოდ მართვის სისტემის შექმნა, რომელიც ხელს უწყობს:

ა) მინიმუმ ეროვნული კანონების და წესების დაცვას;

ბ) ორგანიზაციაში უშუალოდ მართვის სისტემის ელემენტებს;

გ) უშუალოდ საქმიანობის მუდმივ სრულყოფას.

3.8.2. უშუალოდ სათანადო და სწორი დაგეგმვისთვის განხორციელებულ უნდა იქნეს საწყისი კვლევის შედეგებზე, შემდგომ კვლევებზე ან სხვა არსებულ მონაცემებზე დაფუძნებული ღონისძიებები. დაგეგმვის ამ ღონისძიებებმა ხელი უნდა შეუწყოს საწარმოში შრომის უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვას და მოიცავდეს:

ა) უშუალოდ დარგში ორგანიზაციის მიზნების მკაფიო განსაზღვრას, პრიორიტეტებს და სადაც ეს მიზანშეწონილია, რაოდენობრივ შეფასებას;

ბ) თითოეული მიზნის მიღწევის მომზადების გეგმას, მოვალეობების და კრიტერიუმების განსაზღვრით, რომლებიც მიუთითებენ, რა უნდა გაკეთდეს, ვის მიერ და როდის;

გ) გაზომვის კრიტერიუმების შერჩევას იმის დასადასტურებლად, რომ მიზნები მიღწეულია; და

დ) დადგენილი წესით სათანადო რესურსების გამოყოფას ადამიანისა და ფინანსური რესურსების და ტექნიკური დახმარების ჩათვლით.

3.8.3. ორგანიზაციაში უშუალოდ დაგეგმვის ღონისძიებები უნდა მოიცავდეს ამ სახელმძღვანელოს მე-3 თავში აღწერილ და ნახ. 2-ზე წარმოდგენილ უშუალოდ მართვის სისტემის ყველა ელემენტის დამუშავებას და დანერგვას.

3.9. მიზნები უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვაში

3.9.1. უშუალოდ პოლიტიკის შესაბამისად და საწყისი და შემდგომი კვლევების საფუძველზე დადგენილ უნდა იქნეს უშუალოდ მიზნები, რომლებიც:

ა) სპეციფიკურია ორგანიზაციისთვის, მისაღებია და შეესაბამება მის სიდიდესა და საქმიანობის ბუნებას;

ბ) ეთანხმება შესაბამის და არსებულ ეროვნულ კანონებსა და წესებს და უშუალოდ დარგში ორგანიზაციის ტექნიკურ და კომერციულ ვალდებულებებს;

გ) უშუალოდ საუკეთესო ფუნქციონირების უზრუნველსაყოფად ორიენტირებულია მუშაკების უშუალოდ უწყვეტ სრულყოფაზე;

დ) რეალისტური და მისაწვდომია;

ე) ასახულია დოკუმენტებში და დაყვანილია ორგანიზაციის ყველა შესაბამის დონემდე;

ვ) ექვემდებარება პერიოდულ შეფასებას და, აუცილებლობის შემთხვევაში, გადახედვას.

3.10. საშიში საწარმოო ფაქტორების თავიდან აცილება

3.10.1. გამაფრთხილებელი და საკონტროლო ზომები

3.10.1.1. ოპერატიულად უნდა განისაზღვროს და შეფასდეს მუშაკების უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობისთვის საშიში საწარმოო ფაქტორები და რისკები. გამაფრთხილებელი და საკონტროლო ზომები უნდა განხორციელდეს შემდეგი თანამიმდევრობით:

- ა) საშიში საწარმოო ფაქტორის (რისკის) აღმოფხვრა;
- ბ) საშიში საწარმოო ფაქტორის (რისკის) კონტროლი მის წყაროში, საინჟინრო კონტროლის მეთოდების ან საორგანიზაციო ღონისძიებების გამოყენებით;
- გ) საშიში საწარმოო ფაქტორის (რისკის) შემცირება მინიმუმამდე შრომის უსაფრთხო სისტემების პროექტირებით, რომლებიც ითვალისწინებენ ადმინისტრაციული კონტროლის ზომებს;
- დ) იქ, სადაც ნარჩენი საშიში საწარმოო ფაქტორები (რისკები) არ შეიძლება გაკონტროლდეს კოლექტიური ღონისძიებებით, სამუშაოს მიმცემმა უფასოდ უნდა გასცეს ინდივიდუალური დაცვის სათანადო საშუალებები, ტანსაცმლის ჩათვლით და მიიღოს ზომები მათი გამოყენების და ტექნიკური მომსახურების უზრუნველსაყოფად.

3.10.1.2. გათვალისწინებულ უნდა იქნეს საშიში საწარმოო ფაქტორების თავიდან აცილების და კონტროლის პროცედურები ან ღონისძიებები, რომლებიც უნდა:

- ა) იყვნენ ადაპტირებული ორგანიზაციაში არსებულ საშიშ საწარმოო ფაქტორებთან და რისკებთან;
- ბ) იქნენ, აუცილებლობის შემთხვევაში, გადასინჯული და სახე იცვალონ მუდმივ საფუძველზე;
- გ) შეესაბამებოდნენ ეროვნულ კანონებს და წესებს და ასახავდნენ მოწინავე გამოცდილებას; და
- დ) ითვალისწინებდნენ ცოდნის მიმდინარე მდგომარეობას, ისეთი ორგანიზაციების ინფორმაციის ან ანგარიშის ჩათვლით, როგორცაა შრომის ინსპექციები, უსაფრთხოების და შრომის ჰიგიენის და სხვა სამსახურები, დადგენილი წესით.

3.10.2. ცვლილებების მართვა

3.10.2.1. უნდა ჩატარდეს უშმ-ზე შიგა (პერსონალის დაქირავება, ახალი ტექნოლოგიური და შრომითი პროცესების, საორგანიზაციო სტრუქტურების დანერგვა ან ახალი მოწყობილობის შექმნა) და გარე ცვლილებების (მაგ. ეროვნული კანონების ინსტრუქციების შესწორებების შედეგი, ორგანიზაციული გაერთიანებები, უშმ ცოდნისა და ტექნოლოგიის სრულყოფა) გავლენის შეფასება და ცვლილებების განხორციელებამდე მიღებულ უნდა იქნეს შესაბამისი პროფილაქტიკური ღონისძიებები.

3.10.2.2. მანამდე, სანამ განხორციელდება რაიმე ცვლილება ან დაინერგება შრომის ახალი მეთოდები, მასალები, პროცესები ან მოწყობილობა, უნდა განისაზღვროს საშიში საწარმოო ფაქტორები და მოხდეს სამუშაო ადგილის რისკის შეფასება. ასეთი შეფასება უნდა ჩატარდეს მუშაკებთან და მათ წარმომადგენლებთან შეთანხმებით და მათი მონაწილეობით, აგრეთვე უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის კომისიის მონაწილეობით.

3.10.2.3. „ცვლილებების გადაწყვეტილების“ შესრულებისას უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს ორგანიზაციის ყველა წევრის, ვისაც ეხება ეს გადაწყვეტილება, სათანადო ინფორმირება და სწავლება.

3.10.3. ავარიული სიტუაციების თავიდან აცილება, მათთვის მზადყოფნა და საპასუხო მოქმედებები

3.10.3.1. უნდა განისაზღვროს და განხორციელდეს ღონისძიებები ავარიული სიტუაციების თავიდან ასაცილებლად, მათთვის მზადყოფნის უზრუნველსაყოფად და საპასუხო მოქმედებისთვის. ამ ღონისძიებებმა უნდა განსაზღვროს უბედური შემთხვევების და ავარიული სიტუაციების პოტენციური და მიმართული უნდა იყოს უშმ დარგში მათთან დაკავშირებული რისკების თავიდან ასაცილებლად. ღონისძიებები უნდა განხორციელდეს ორგანიზაციის სიდიდის და საქმიანობის ბუნების შესაბამისად. მათ უნდა:

ა) უზრუნველყონ საწარმოო უბანზე ავარიული სიტუაციის შემთხვევაში ყველა ადამიანის დასაცავად აუცილებელი ინფორმაციის, შიგა კავშირის და კოორდინაციის არსებობა;

ბ) მიაწოდონ ინფორმაცია შესაბამის კომპეტენტურ ორგანოს, გარემომყოფ რაიონს და ავარიული რეაგირების სამსახურებს და უზრუნველყონ მათთან კავშირი;

გ) გაითვალისწინონ სასწრაფო და გადაუდებელ სამედიცინო დახმარებასა, ხანძარქრობის სამსახურებში მიმართვა და საწარმოო უბანზე მყოფი ყველა ადამიანის ევაკუაცია; და

დ) უზრუნველყონ შესაბამისი ინფორმაციით და სწავლებით ორგანიზაციის ყველა წევრი ყველა დონეზე, ავარიული სიტუაციების თავიდან ასაცილებელი, მათთვის მზადყოფნის უზრუნველსაყოფი და საპასუხო პროცედურების რეგულარული სწავლების ჩატარების ჩათვლით.

3.10.3.2. ავარიული სიტუაციების თავიდან ასაცილებელი, მათთვის მზადყოფნის უზრუნველსაყოფი და საპასუხო მოქმედებები უნდა განხორციელდეს, სადაც ეს მიზანშეწონილია, გარე ავარიულ სამსახურებთან და სხვა ორგანოებთან ურთიერთქმედებით.

3.10.4. მატერიალურ-ტექნიკური მომარაგება

3.10.4.1. გათვალისწინებულ და განხორციელებულ უნდა იქნეს პროცედურები, რომლებიც უზრუნველყოფენ:

ა) ორგანიზაციაში უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის მოთხოვნების განსაზღვრას და აღრიცხვას და ამ მოთხოვნების რეალიზაციას მატერიალურ-ტექნიკური მომარაგების სპეციფიკაციაში და არენდაში;

ბ) ეროვნული კანონების და წესების მოთხოვნების წინასწარ აღრიცხვას, აგრეთვე საქონლით მატერიალურ-ტექნიკური მომარაგების და მომსახურების განხორციელებისას უშუალოდ ამ ორგანიზაციის მოთხოვნების აღრიცხვას;

გ) საქონლის და მომსახურების გამოყენებამდე ამ მოთხოვნების დასაცავად ღონისძიებების გატარებას.

3.10.5. სანარდო სამუშაოები

3.10.5.1. გათვალისწინებულ და განხორციელებულ უნდა იქნეს ღონისძიებები, რომლებიც უზრუნველყოფენ, რომ ორგანიზაციის მოთხოვნები უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვაში, ან უკიდურეს შემთხვევაში მათი ექვივალენტი, გამოყენებულ იქნეს მენარდების და მათი მუშაკების მიმართ.

3.10.5.2. საწარმოო უბანზე მომუშავე მენარდების მიმართ ღონისძიებები უნდა:

ა) ითვალისწინებდეს უშუალოდ კრიტიკული შემთხვევების გამოყენებას მენარდების შეფასების და შერჩევის პროცედურებში;

ბ) ამყარებდეს ეფექტურ მიმდინარე კავშირს და კოორდინაციას ორგანიზაციის შესაბამის დონეებსა და მენარდებს შორის სამუშაოს დაწყებამდე. უნდა ითვალისწინებდეს ურთიერთქმედებას მავნე საწარმოო ფაქტორებსა და მათი თავიდან აცილებისა და კონტროლის ზომებთან დაკავშირებით;

გ) მოიცავდეს ღონისძიებებს ორგანიზაციისთვის სამუშაოების შესრულებისას მენარდეს მუშაკების შესახებ საწარმოო ტრავმების, შეუძლოდ ყოფნის, დაავადებების და ინციდენტების შეტყობინების თაობაზე;

დ) ითვალისწინებდეს სათანადო შეგნებას საწარმოო უბანზე იმ საშიშ საწარმოო ფაქტორების მიმართ, რომლებიც მიეკუთვნება უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის სფეროს და მენარდების ან მათი მუშაკებისთვის, აუცილებლობის შემთხვევაში სწავლების ჩატარებას სამუშაოს დაწყების წინ „გ,08შცა,08შგანიზა,08შთ,08

გ) აისახოს დოკუმენტებში.

3.11.5. მონიტორინგმა უნდა უზრუნველყოს:

ა) უკუკავშირი უშუალოდ საქმიანობასთან დაკავშირებით;

ბ) ინფორმაცია იმის დასადგენად, არის თუ არა საშიში საწარმოო ფაქტორების და რისკების განსაზღვრის, თავიდან აცილების და კონტროლის მიმდინარე ღონისძიებები დროული და ეფექტური;

გ) საფუძველი საშიში საწარმოო ფაქტორების იდენტიფიკაციის და რისკის კონტროლის და უშუალოდ მართვის სისტემის სრულყოფის გადაწყვეტილებების მისაღებად.

3.11.6. აქტიური მონიტორინგი უნდა შეიცავდეს აქტიური სისტემის ფუნქციონირებისთვის აუცილებელ ელემენტებს და ითვალისწინებდეს:

ა) კონკრეტული გეგმების, საქმიანობის და მიზნების დადგენილი კრიტერიუმების მიღწევების მონიტორინგს;

ბ) შრომის სისტემების, ნაგებობების, საამქროების და მოწყობილობის მუდმივ ინსპექციას;

გ) საწარმოო გარემოზე, მათ შორის შრომის ორგანიზაციაზე დაკვირვებას;

დ) სადაც ეს მიზანშეწონილია, მუშაკების ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე დაკვირვებას შესაბამისი სამედიცინო მონიტორინგის ან მუშაკების პერიოდული გასინჯვის გზით, მათ ჯანმრთელობაზე ზიანის მიყენების ნიშნების და სიმპტომების ადრეულ გამოსავლენად პროფილაქტიკური და საკონტროლო ღონისძიებების ეფექტურობის განსაზღვრის მიზნით; და

ე) გამოყენებული ეროვნული კანონების და წესების, კოლექტიური ხელშეკრულებების და უშუალოდ დარგში ორგანიზაციის მიერ შესასრულებელი სხვა ვალდებულებების მოთხოვნებთან შესაბამისობას.

3.11.7. რეაქტიული მონიტორინგის შედეგად უნდა იქნეს დადგენილი და გამოკვლეული:

ა) საწარმოო ტრავმები, შეუძლოდ ყოფნის შემთხვევები (დროებით შრომისუუნარობაზე გაერთიანებული მონაცემების მონიტორინგის ჩათვლით), დაავადებები და ინციდენტები;

ბ) სხვა დანაკარგები, როგორცაა ქონებრივი ზიანი;

გ) უსაფრთხოების და შრომის დაცვის საქმიანობის არადაამაკმაყოფილებელი შედეგები და უშუალოდ მართვის სისტემების ნაკლოვანებები;

დ) მუშაკების ჯანმრთელობის რეაბილიტაციის და აღდგენის პროგრამები.

3.12. საწარმოო ტრავმების, შეუძლოდ ყოფნის, დაავადებების და ინციდენტების და შშმ საქმიანობის შედეგებზე მათი გავლენის გამოკვლევა

3.12.1. საწარმოო ტრავმების, შეუძლოდ ყოფნის, დაავადებების და ინციდენტების სათავეების და ფარული მიზეზების გამოკვლევამ უნდა გამოავლინოს შშმ მართვის სისტემის ნებისმიერი ნაკლი და აისახოს დოკუმენტებში.

3.12.2. ასეთი გამოკვლევები უნდა ჩატარდეს კომპეტენტური პირების მიერ, მუშაკების და მათი წარმომადგენლების შესაბამისი მონაწილეობით.

3.12.3. გამოკვლევის შედეგები დაყვანილ უნდა იქნეს უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის კომისიამდე, იქ სადაც ის არსებობს, და კომისიამ უნდა ჩამოაყალიბოს შესაბამისი რეკომენდაციები.

3.12.4. გამოკვლევის შედეგები, უსაფრთხოების და შრომის დაცვის კომისიის ნებისმიერ რეკომენდაციასთან ერთად კორექტივების შეტანის მიზნით უნდა ეცნობოს შესაბამის პირებს, შეტანილ იქნეს მართვის მიმოხილვაში და განხილული მუდმივი სრულყოფის მიზნით.

3.12.5. იმისათვის, რათა თავიდან იქნეს აცილებული საწარმოო ტრავმების, შეუძლოდ ყოფნის, დაავადებების და ინციდენტების გამეორება, ასეთი გამოკვლევების შედეგების მიხედვით უნდა განხორციელდეს კორექტივების შეტანა.

3.12.6. გარე კვლევითი სააგენტოების მიერ მომზადებული ანგარიშები, როგორცაა ინსპექციები და სოციალური დაზღვევის დაწესებულებები, უნდა შესრულდეს, კონფიდენციალურობის გათვალისწინებით, იგივე წესით, როგორც შიგა გამოკვლევები.

3.13. აუდიტი

3.13.1. დაწესებულ უნდა იქნეს აუდიტის პერიოდული ჩატარების ღონისძიებები იმ მიზნით, რომ განისაზღვროს, არის თუ არა შშმ მართვის სისტემა და მისი ელემენტები მართებული, სრული შესატყვისი და ეფექტური მუშაკების უსაფრთხოების და ჯანმრთელობის დასაცავად და ინციდენტების თავიდან ასაცილებლად.

3.13.2. დამუშავებულ უნდა იქნეს აუდიტის პოლიტიკა და პროგრამა, რომელიც მოიცავს აუდიტორის კომპეტენციის განსაზღვრას, აუდიტის მასშტაბს, ჩატარების სიხშირეს, მეთოდოლოგიას და ანგარიშის ფორმას.

3.13.3. აუდიტი ითვალისწინებს სათანადო წესით ორგანიზაციაში უშუალო მართვის სისტემის ან ქვესისტემის ელემენტების შეფასებას. აუდიტი უნდა მოიცავდეს:

- ა) პოლიტიკას უშუალო დარგში;
- ბ) მუშაკების მონაწილეობას;
- გ) ვალდებულებებს და პასუხისმგებლობას;
- დ) კვალიფიკაციას და სწავლებას;
- ე) უშუალო მართვის სისტემის დოკუმენტაციას;
- ვ) კავშირს;
- ზ) სისტემის დაგეგმვას, დამუშავებასა და დანერგვას;
- თ) თავიდან აცილების და საკონტროლო ზომებს;
- ი) ცვლილებების მართვას;
- კ) ავარიული სიტუაციების თავიდან აცილებას, მათთვის მზადყოფნას და სათანადო საპასუხო მოქმედებებს;
- ლ) მატერიალურ-ტექნიკურ მომარაგებას;
- მ) სანარდო სამუშაოებს;
- ნ) საქმიანობის შედეგების მონიტორინგს და გაზომვებს;
- ო) საწარმოო ტრანზაქციების, შეუძლოდ ყოფნის, დაავადებების და ინციდენტების და უშუალო საქმიანობის შედეგებზე მათი გავლენის გამოკვლევას;
- პ) აუდიტს;
- ჟ) მართვის ეფექტურობის ანალიზს;
- რ) პროფილაქტიკურ და კორექტირების მოქმედებებს;
- ს) მუდმივ სრულყოფას; და
- ტ) აუდიტის სხვა ნებისმიერ კრიტერიუმებს ან ელემენტებს, მიზანშეწონილობის შესაბამისად.

3.13.4. აუდიტის დასკვნებში განსაზღვრული უნდა იყოს, არის თუ არა უშუალო მართვის სისტემის დანერგილი ელემენტები ან ქვესისტემის ელემენტები:

- ა) ეფექტური ორგანიზაციის პოლიტიკის და მიზნების განსახორციელებლად უშუალო დარგში;
- ბ) ეფექტური მუშაკების სრული მონაწილეობისათვის მხარდასაჭერად;
- გ) უშუალო საქმიანობის შედეგების შემფასებელი და წინა აუდიტების შესაბამისი;

დ) ეროვნულ კანონებთან და წესებთან ორგანიზაციის მოთხოვნების შესაბამისობის უზრუნველყოფი; და

ე) უშუალოდ მუდმივი სრულყოფის და მოწინავე გამოცდილების მიზნების შესაბამისი.

3.13.5. აუდიტი უნდა ჩატარდეს ორგანიზაციაში მომუშავე ან არ მომუშავე კომპეტენტური პირების მიერ, რომლებიც არ არიან დაკავშირებული სარევიზიო საქმიანობასთან.

3.13.6. აუდიტის შედეგები და დასკვნები დაყვანილ უნდა იქნეს იმ პირებამდე, რომლებიც პასუხისმგებლები არიან კორექტირების ღონისძიებების გატარებაზე.

3.13.7. კონსულტაციები აუდიტორის არჩევასთან დაკავშირებით და სამუშაო ადგილზე აუდიტის ყველა ეტაპი, შედეგების ანალიზის ჩათვლით, ითვალისწინებენ მუშაკების მონაწილეობას დადგენილი წესით.

3.14. მართვის ეფექტურობის კვლევა

3.14.1. მართვის ეფექტურობის კვლევებმა უნდა:

ა) შეაფასოს უშუალოდ მართვის სისტემის სტრატეგია მთლიანობაში, რათა განსაზღვრულ იქნეს, პასუხობს თუ არა ის საქმიანობის შედეგების დაგეგმილ მიზნებს;

ბ) შეაფასოს უშუალოდ მართვის სისტემის შესაძლებლობა ორგანიზაციის და ყველა დაინტერესებული მხარის საჭიროების დასაკმაყოფილებლად, მუშაკების და საზედამხედველო ორგანოების ჩათვლით;

გ) შეაფასოს უშუალოდ მართვის სისტემის შეცვლის მოთხოვნილება უშუალო პოლიტიკის და მიზნების ჩათვლით;

დ) განსაზღვროს რა ზომების მიღებაა საჭირო ნებისმიერი ნაკლოვანების დროული აღმოფხვრისათვის, ორგანიზაციის მართვის სტრუქტურის სხვა მხარეების შეცვლის და შედეგების ეფექტურობის გაზომვის ჩათვლით;

ე) უზრუნველყოს უკუკავშირი, პრიორიტეტების განსაზღვრის ჩათვლით, გააზრებული დაგეგმვის და მუდმივი სრულყოფის მიზნით;

ვ) შეაფასოს ორგანიზაციის პროგრესი უშუალოდ მართვის მიზნების მიღწევაში და მაკორექტირებელი ღონისძიებების განხორციელებაში; და

ზ) შეაფასოს იმ ღონისძიებების ეფექტურობა, რომლებიც მიღებულია მართვის ეფექტურობის წინა კვლევების შედეგებზე დაყრდნობით.

3.14.2. სამუშაოს მიმცემის ან ყველაზე უფრო პასუხისმგებელი პირის მიერ უშუალოდ მართვის სისტემის პერიოდული კვლევების სიხშირე და მასშტაბი უნდა განისაზღვროს ორგანიზაციის საჭიროებების და პირობების შესაბამისად.

3.14.3. მართვის ეფექტურობის კვლევამ უნდა გაითვალისწინოს:

ა) საწარმოო ტრავმების, შეუძლოდ ყოფნის, დაავადებებისა და ინციდენტების გამოკვლევის შედეგები; საქმიანობის შედეგების მონიტორინგი და გაზომვა; სააუდიტორო საქმიანობა; და

ბ) დამატებითი შიგა და გარე ფაქტორები, აგრეთვე ცვლილებები, მათ შორის საორგანიზაციო, რომლებმაც შეიძლება ზეგავლენა მოახდინონ უშუალოდ მართვის სისტემაზე.

3.14.4. მართვის ეფექტურობის კვლევის შედეგები გაფორმებულ უნდა იქნეს დოკუმენტის სახით და დადგენილი წესით დაყვანილი:

ა) პირებამდე, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან უშუალოდ მართვის სისტემის კონკრეტულ ელემენტზე (ელემენტებზე), სათანადო ზომების მიღების შესაძლებლობის მიზნით;

ბ) უსაფრთხოების და შრომის დაცვის კომისიამდე, მუშაკებამდე და მათ წარმომადგენლებამდე.

3.15. პროფილაქტიკური და გამასწორებელი საქმიანობა

3.15.1. დადგენილ და განხორციელებულ უნდა იქნეს პროფილაქტიკური და გამასწორებელი საქმიანობის ღონისძიებები, რომლებიც გამომდინარეობენ უშუალოდ მართვის სისტემის ფუნქციონირების ეფექტურობის მონიტორინგიდან და გაზომვებიდან, უშუალოდ მართვის სისტემის აუდიტიდან და მართვის ეფექტურობის კვლევებიდან. ეს ღონისძიებები უნდა მოიცავდნენ:

ა) უშუალოდ შესაბამისი წესების და (ან) უშუალოდ მართვის სისტემების ღონისძიებების ნებისმიერი დაუცველობის განსაზღვრას და ძირითადი მიზეზების ანალიზს; და

ბ) პროფილაქტიკური და გამასწორებელი ღონისძიებების ინიცირებას, დაგეგმვას, დანერგვას, ეფექტურობის შემოწმებას და დოკუმენტურ გაფორმებას, უშუალოდ მართვის სისტემაში ცვლილებების შეტანის ჩათვლით.

3.15.2. როდესაც უშუალოდ მართვის სისტემის შეფასების შედეგები ან სხვა წყაროები მიუთითებენ, რომ საშიში საწარმოო ფაქტორების და რისკების პროფილაქტიკური და დამცავი ღონისძიებები არაა საკმარისი ან შეიძლება იყოს არასაკმარისი, დადგენილი წესით და დროულად უნდა განხორციელდეს,

დამთავრდეს და დოკუმენტურად გაფორმდეს პროფილაქტიკური და საკონტროლო ღონისძიებების მიღებული იერარქიის შესაბამისი ღონისძიებები.

3.16. მუდმივი სრულყოფა

3.16.1. დადგენილ და განხორციელებულ უნდა იქნეს უშუალოდ მართვის სისტემის შესაბამისი ელემენტების და მთლიანად სისტემის მუდმივი სრულყოფის ღონისძიებები. ამ ღონისძიებებმა უნდა გაითვალისწინოს:

- ა) ორგანიზაციის მიზნები უშუალოდ დარგში;
- ბ) საშიში ფაქტორების და რისკების განსაზღვრის და შეფასების შედეგები;
- გ) მონიტორინგის და საქმიანობის მონაცემების გაზომვის შედეგები;
- დ) საწარმოო ტრამების, დაავადებების, შეუძლოდ ყოფნის და ინციდენტების გამოკვლევები და აუდიტის შედეგები და რეკომენდაციები;
- ე) მართვის ეფექტურობის კვლევების დასკვნები;
- ვ) ორგანიზაციის ყველა წევრისგან შემოსული სრულყოფის წინადადებები, უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის კომისიის ჩათვლით, სადაც ის არსებობს;
- ზ) ცვლილებები ეროვნულ კანონებსა და წესებში, ნებაყოფლობით პროგრამებსა და კოლექტიურ ხელშეკრულებებში;
- თ) შესაბამისი ახალი ინფორმაცია; და
- ი) ჯანმრთელობის დაცვის და პროპაგანდის განხორციელების პროგრამის შედეგები.

3.16.2. უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის უზრუნველყოფის პროცესები და ორგანიზაციის ფუნქციონირების შედეგები უნდა შედარდეს სხვებთან უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვაში საქმიანობის სრულყოფის მიზნით.

ტერმინთა განმარტება

ქვემოთმოყვანილ ტერმინებს ამ სახელმძღვანელოში აქვთ შემდეგი მნიშვნელობები:

აქტიური მონიტორინგი: მიმდინარე საქმიანობა იმის დასადგენად, შეესაბამება თუ არა საშიში საწარმოო ფაქტორების და რისკების თავიდან ასაცილებელი და დამცავი, აგრეთვე შუშ მართვის სისტემის გამოყენების ღონისძიებები, დადგენილ კრიტერიუმებს.

აუდიტი: სისტემატური, დამოუკიდებელი და დოკუმენტებში ასახული მონაცემების მიღების და ობიექტური შეფასების პროცესი დადგენილი კრიტერიუმების დაცვის ხარისხის განსაზღვრისათვის. ეს აუცილებელად არ ნიშნავს გარე აუდიტს (აუდიტორი ან აუდიტორები გარე ორგანიზაციებიდან).

ინციდენტი: სამუშაოსთან ან მის პროცესთან დაკავშირებული შემთხვევა, რომელმაც არ გამოიწვია ტრავმა.

უსაფრთხოების და შრომის დაცვის კომისია: კომისია, რომლის შემადგენლობაში შედიან უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის საკითხებში მუშაკების და სამუშაოს მიმცემების წარმომადგენლები, შექმნილია და ფუნქციონირებს ორგანიზაციაში ეროვნული კანონების, წესების და პრაქტიკის შესაბამისად.

კომპეტენტური დაწესებულება: სახელმწიფო დეპარტამენტი ან სხვა ორგანო, რომელიც უფლებამოსილია დაამუშაოს ორგანიზაციებში შუშ მართვის სისტემის ეროვნული სტრუქტურა, განსაზღვროს ეროვნული პოლიტიკა და ჩამოაყალიბოს შესაბამისი სახელმძღვანელო მითითებები.

მუშაკების ჯანმრთელობაზე დაკვირვება: ზოგადი ტერმინი, რომელიც მუშაკების ჯანმრთელობის მდგომარეობის შეფასების მიზნით მოიცავს პროცედურებს და გამოკვლევებს ანომალური მოვლენების გამოვლენისა და განსაზღვრისათვის. დაკვირვების შედეგები გამოყენებულ უნდა იქნეს სამუშაო ადგილზე ინდივიდუალური და კოლექტიური ჯანმრთელობის დასაცავად, ჯანსაღი ცხოვრების წესის პროპაგანდისათვის. ჯანმრთელობის მდგომარეობის შეფასების პროცედურები შეიძლება მოიცავდეს სამედიცინო დათვალიერებას, ბიოლოგიურ მონიტორინგს, რადიოლოგიურ კვლევებს, ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე სტატისტიკური მონაცემების გამოკითხვას ან ანალიზს.

საწარმოო გარემოზე დაკვირვება: ზოგადი ტერმინი, რომელიც მოიცავს გარემოს ფაქტორების განსაზღვრას და შეფასებას და რომლებმაც

შეიძლება გავლენა მოახდინონ მუშაკების ჯანმრთელობაზე. ტერმინი მოიცავს ღონისძიებებს შრომის სანიტარულ-ჰიგიენური პირობების სფეროში, მუშაკების ჯანმრთელობისთვის სარისკო შრომის ორგანიზაციის ფაქტორებს, კოლექტიური და ინდივიდუალური დაცვის საშუალებებს, მუშაკებზე საშიში ნივთიერებების და კონტროლის სისტემის ზემოქმედებას, რომელიც დამუშავებულია მათი აღმოფხვრისა და შემცირებისთვის. მუშაკების ჯანმრთელობის თვალსაზრისით საწარმოო გარემოზე დაკვირვება შეიძლება მიექდენას ერგონომიკის პრობლემებს, ტრავმატიზმის და პროფესიული დაავადებების პროფილაქტიკას, სამუშაო ადგილზე შრომის ჰიგიენას, შრომის ორგანიზაციას და სოციალურ-ფსიქოლოგიურ ფაქტორებს, მაგრამ არ შეიზღუდოს მხოლოდ ამით.

მუდმივი სრულყოფა: უშუალოდ მართვის სისტემის გაუმჯობესების განმეორებადი პროცესი, მიმართული მთლიანად უშუალო საქმიანობის გაუმჯობესებისაკენ.

საშიში საწარმოო ფაქტორი: დამახასიათებელი პოტენციალი, რომელსაც შეუძლია მიაყენოს ტრავმა ან ზიანი ადამიანის ჯანმრთელობას.

ორგანიზაცია: კომპანია, ფირმა, ქარხანა, საწარმო, დაწესებულება ან ასოციაცია, ან მათი ნაწილი, საზოგადოებრივი ან კერძო, რომელთაც აქვთ საკუთარი ფუნქციები და ადმინისტრაცია. თუ სტრუქტურაში ერთზე მეტი სტრუქტურული ქვედანაყოფია, ცალკე აღებული სტრუქტურული ქვედანაყოფი შეიძლება განისაზღვროს როგორც ორგანიზაცია.

საშიში საწარმოო ფაქტორების შეფასება: საშიში საწარმოო ფაქტორების სისტემატური კვლევა.

რისკის შეფასება: უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობისათვის რისკების კვლევის პროცესი, დაკავშირებული საშიში საწარმოო ფაქტორების ზემოქმედებასთან.

მენარდე: პირი ან ორგანიზაცია, რომელიც მომსახურებას უწევს სამუშაოს მიმცემს მის სამუშაო ადგილზე, შეთანხმებული ვადის და პირობების შესაბამისად.

მუშაკების წარმომადგენლები: მშრომელთა წარმომადგენლების 1971წ. (№135) კონვენციის შესაბამისად ესაა ნებისმიერი პირი, რომელიც აღიარებულია ეროვნული კანონებისა და პრაქტიკიდან გამომდინარე:

ა) პროფესიული კავშირების წარმომადგენლები, კერძოდ წარმომადგენლები, დანიშნული ან არჩეული პროფესიული კავშირების ან ასეთი პროფესიული კავშირების წევრების მიერ;

ბ) არჩეული წარმომადგენლები, კერძოდ წარმომადგენლები, რომლებიც არჩეული არიან მშრომელების (ორგანიზაციის) მიერ ეროვნული კანონმდებლობის

დებულებების ან წესების ან კოლექტიური ხელშეკრულებების შესაბამისად და მათი ფუნქციები არ მოიცავს საქმიანობას, რომელიც აღიარებულია შესაბამის ქვეყანაში პროფესიულ კავშირების განსაკუთრებულ პრეროგატივად.

მუშაკების წარმომადგენლები უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვაში: მშრომელთა წარმომადგენლები, არჩეული ან დანიშნული ეროვნული კანონმდებლობის, წესების ან პრაქტიკის შესაბამისად, უშუალოდ საკითხებში სამუშაო ადგილზე მშრომელთა ინტერესების წარმოსადგენად.

საწარმოო ტრავმები, შეუძლოდ ყოფნა და დაავადებები: ჯანმრთელობაზე უარყოფითი გავლენის შედეგი, გამოწვეული სამუშაოზე ქიმიური, ბიოლოგიური, ფიზიკური, ორგანიზაციულ-შრომითი და სოციალურ-ფსიქოლოგიური ფაქტორებით.

საწარმოო უბანი: ფიზიკური ზონა, სადაც უნდა იმყოფებოდნენ ან უნდა გადაადგილდნენ მუშაკები შესასრულებელ სამუშაოსთან დაკავშირებით და რომელსაც აკონტროლებს სამუშაოს მიმცემი.

მუშაკი: ნებისმიერი პირი, რომელიც სამუშაოს მიმცემისათვის მუდმივად ან დროებით ასრულებს სამუშაოს.

მუშაკები და მათი წარმომადგენლები: იქ, სადაც ამ სახელმძღვანელოში ნახსენებია მუშაკები და მათი წარმომადგენლები, იგულისხმება, რომ იქ, სადაც არსებობენ ასეთი წარმომადგენლები, ისინი მიწვეულ უნდა იყვნენ კონსულტაციებზე მუშაკების სათანადო მონაწილეობის უზრუნველყოფის მიზნით. ზოგიერთ შემთხვევაში მიზანშეწონილია მიწვეული იყოს ყველა მუშაკი და მათი ყველა წარმომადგენელი.

სამუშაოს მიმცემი: ნებისმიერი ფიზიკური ან იურიდიული პირი, რომელიც დაიქირავებს ერთ ან მეტ მუშაკს.

რეაქტიული მონიტორინგი: შემოწმება იმისა, რომ საშიში საწარმოო ფაქტორების და რისკის თავიდან აცილებისა და ზემოქმედებისაგან დაცვის საკონტროლო ღონისძიებების და უშუალოდ მართვის სისტემის ნაკლოვანებები არიან იდენტიფიცირებული და მოქმედებენ.

უშუალოდ მართვის სისტემა: ერთმანეთს შორის ურთიერთდაკავშირებული ან ურთიერთმოქმედი ელემენტების ნაკრები უშუალოდ პოლიტიკის და მიზნების დასადგენად და ამ მიზნების მისაღწევად.

კომპეტენტური პირი: პირი, რომელსაც აქვს აუცილებელი მომზადება და საკმარისი ცოდნა, უნარი და გამოცდილება კონკრეტული სამუშაოს შესასრულებლად.

ბიბლიოგრაფია

თავისი დაარსებიდან (1919) შს(ო)-მ დაამუშავა და მიიღო უშლ-თან დაკავშირებული საერთაშორისო კონვენციების (და მათი თანმხლები რეკომენდაციების) დიდი რაოდენობა, აგრეთვე ამ საკითხის სხვადასხვა ასპექტებზე – პრაქტიკული საქმიანობის კოდექსები და ტექნიკური პუბლიკაციები. ესაა მნიშვნელოვანი მოცულობის განსაზღვრებების, პრინციპების, ვალდებულებების, მოვალეობების და უფლებების კრებული, აგრეთვე ტექნიკური სახელმძღვანელო, რომელიც ასახავს უსაფრთხოებისა და შრომის დაცვის უმეტეს ასპექტებზე შს(ო) შემავალ 175² ქვეყნის-წევრის სამი მხარის წარმომადგენლების შეთანხმებულ თვალსაზრისს.

ამ საკითხთან დაკავშირებული შს(ო) კონვენციები და რეკომენდაციები

კონვენციები

ნომერი	დასახელება
115	რადიაციისაგან დაცვა, 1960
135	მშრომელთა წარმომადგენლები, 1971
136	ბენზოლი, 1971
139	კიბოს დაავადებები, 1974
148	საწარმოო გარემო (ჰაერის დაბინძურება, ხმაური, ვიბრაცია), 1977
155	შრომის უსაფრთხოება, 1981
161	შრომის ჰიგიენა, 1985
162	ასბესტი, 1986
167	უსაფრთხოება და შრომის დაცვა მშენებლობაში, 1988
170	ქიმიური ნივთიერებები, 1990
174	დიდი სამრეწველო ავარიების თავიდან აცილება, 1993
176	უსაფრთხოება და შრომის დაცვა შახტებში, 1995

² 2001წ. ივნისის მონაცემებით

რეკომენდაციები

ნომერი	დასახელება
114	რადიაციისაგან დაცვა, 1960
144	ბენზოლი, 1971
147	კიბოს დაავადებები, 1974
156	საწარმოო გარემო (ჰაერის დაბინძურება, ხმაური, ვიბრაცია), 1977
164	შრომის უსაფრთხოება, 1981
171	შრომის ჰიგიენა, 1981
172	ასბესტი, 1986
175	უსაფრთხოება და შრომის დაცვა მშენებლობაში, 1988
177	ქიმიური ნივთიერებები, 1990
181	დიდი სამრეწველო ავარიების თავიდან აცილება, 1993
183	უსაფრთხოება და შრომის დაცვა შახტებში, 1995

შსო-ს პრაქტიკული წესები

დიდი სამრეწველო ავარიების თავიდან აცილება (ჟენევა, 1991)

შრომის უსაფრთხოება ღია სამთო სამუშაოებისას (ჟენევა, 1991)

უსაფრთხოება და შრომის დაცვა მშენებლობაში (ჟენევა, 1992)

უსაფრთხოება ქიმიური ნივთიერებების გამოყენებისას (ჟენევა, 1993)

უბედური შემთხვევების თავიდან აცილება გემზე – ზღვაში და პორტში (ჟენევა, მეორე გამოცემა, 1996)

სამუშაო ადგილზე ალკოჰოლთან და ნარკოტიკებთან დაკავშირებული საკითხების მართვა (ჟენევა, 1996)

წარმოებაში უბედური შემთხვევების და პროფესიული დაავადებების აღრიცხვა და შეტყობინება (ჟენევა, 1996)

მუშაკებზე პერსონალური ინფორმაციის დაცვა (ჟენევა, 1997)

უსაფრთხოება და შრომის დაცვა მეტყველობაში (ჟენევა, მეორე გამოცემა, 1998)

სამუშაო ადგილზე გარემო ფაქტორები (ჟენევა, 2001)

პუბლიკაციები

შს(): დეკლარაცია სამუშაოზე მუშაკების საფუძვლიან პრინციპებზე და უფლებებზე და მათი შესრულების კონტროლზე. მიღებულია შრომის საერთაშორისო კონფერენციის 86-ე სესიაზე, 1998წ. ქენევა, 1998.

შს(): ენციკლოპედია უსაფრთხოებასა და შრომის დაცვაზე. ჯინ მემიჯერ სტელმენის რედაქციით. ქენევა, მეოთხე გამოცემა, 1998 (ოთხტომეული).

შს(): მუშაკების ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე დაკვირვების ტექნიკური და ეთიკური პრინციპები. სერია „უსაფრთხოება და შრომის დაცვა“, №72, ქენევა, 1998.

გაეროს კონფერენცია გარემოსა და განვითარებაზე. (თავი 19 ქიმიური ნივთიერებების ეკოლოგიურად რაციონალურ მართვაზე). რიო-დე-ჟანეირო, ბრაზილია, 1992.